

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันทรัพยากรสารสนเทศและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มีมากมายหลายรูปแบบ มนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องนำข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ จากทรัพยากรสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวัน การพัฒนาการศึกษา อาชีพ พัฒนาสังคมและประเทศชาติ การติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภท ทุกรูปแบบ มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้เป็นคนทันสมัย และทันต่อเหตุการณ์ของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ลักษณะของคนที่อยู่ในยุคเทคโนโลยีข่าวสารข้อมูลเช่นนี้ จึงต้องมีความสามารถในการอ่านเป็นคุณสมบัติสำคัญ เพื่อให้สามารถติดตามความเคลื่อนไหวความก้าวหน้าต่าง ๆ ให้ทันต่อเหตุการณ์ ผู้ที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมได้เปรียบและมีชีวิตที่ก้าวหน้าได้อย่างรวดเร็วกว่า (ฉวีลักษณ์ บุญยกาญจน, 2542) ดังนั้นการอ่านจึงมีความสำคัญและมีประโยชน์ ใช้เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีความคิดกว้างไกล มีความทันสมัย เสริมสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ รู้แนวทางในการแก้ปัญหา และรู้วิธีการที่จะค้นคว้าต่อไป ตลอดจนการแสวงหาความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตื่นเต้นเร้าใจได้ตลอดเวลา รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จ ทั้งในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และครอบครัว (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542, หน้า 1)

การอ่านเปรียบเสมือนกุญแจดอกสำคัญที่จะไขไปสู่ขุมคลังแห่งวิทยาการทั้งปวง โดยเฉพาะในการเรียนด้านภาษา การอ่านเป็นทักษะสำคัญในบรรดาทักษะทั้งสี่ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ดังที่ สุจริต เพียรชอบ (2538, หน้า 136) กล่าวไว้ว่า ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและใช้มากในชีวิตประจำวัน เพราะเป็นทักษะที่นักเรียนใช้แสวงหาสรรพวิทยาการต่าง ๆ เพื่อความบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ ผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านและมีทักษะในการอ่านย่อมแสวงหาความรู้และศึกษาเล่าเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่าน ไปใช้ในการพูดและการเขียนได้เป็นอย่างดี การจัดการศึกษาปัจจุบันจึงได้มีการส่งเสริมทักษะการอ่านเป็นอย่างมากทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

แนวความคิดดังกล่าวข้างต้นได้ตรงกับความคิดเห็นของ สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2551, หน้า 4 - 6) ที่ได้กล่าวไว้ว่า “การอ่านเป็นหัวใจของการเรียนรู้” ซึ่งจะต้องมีการจัดกิจกรรมเพื่อ การส่งเสริมพัฒนาทักษะดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ใช้เวลาในการฝึกฝนอยู่เสมอจนเกิดเป็นนิสัยรัก การอ่าน เป็นคนช่างคิด ช่างเขียน กล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ มีสิ่งประดิษฐ์และ นวัตกรรมใหม่ เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545, หน้า 2) ได้กล่าวไว้ สอดคล้องกันว่า การอ่านเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเสาะแสวงหาความรู้ การรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้อง จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่านทุกคน การรู้จักฝึกฝนอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐาน ในการอ่านที่ดี ทั้งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวางด้วย ขณะที่ ศิริพร ลิ้มตระกูล (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2542, หน้า 6) กล่าวว่า การอ่านทำให้ได้เนื้อหา สารความรู้ มากกว่าการศึกษาหาความรู้ด้วยวิธีการอื่น ๆ ผู้อ่านสามารถฝึกการคิดและสร้างจินตนาการได้เอง ขณะอ่านส่งเสริมให้มีสมาธิ มีสมาธิ เกิดความคิดเห็นได้ด้วยตัวของตัวเอง ในขณะที่กำลังอ่าน ในขณะที่ สุกัญญา ศรีสืบสาย (2551, หน้า 14) กล่าวว่า การอ่านและการคิดเป็นเรื่องที่จะต้องพัฒนา ควบคู่กันไป ทั้งนี้เพราะการอ่านที่มีประสิทธิภาพมิใช่การอ่านตรงตามตัวอักษร แต่เป็นการอ่าน โดยใช้วิจารณญาณ สามารถประเมินค่าเรื่องที่อ่านและใช้ประโยชน์จากการอ่านได้ ซึ่งการอ่าน ดังกล่าวจะเกิดไม่ได้ ถ้าปราศจากการคิด ดังนั้นการเรียนรู้เรื่องการคิด และการสอนให้นักเรียน รู้จักคิด จึงเป็นเรื่องที่ครูควรสนใจควบคู่ไปกับการสอนและการพัฒนาการอ่าน นอกจากนี้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา และคณะ (2546, คำนำ) ได้กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า ครูควรจัดการเรียนรู้การอ่านคิดวิเคราะห์ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนานักเรียนให้รู้จักคิด วิเคราะห์จากการอ่าน สนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์ มีวิจารณญาณในการฟัง การอ่านข่าวสารข้อมูล และนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ ในการพัฒนาตนเอง พัฒนางานตามความเหมาะสม สามารถ ปรับตัวได้ทันการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในยุคข่าวสารไร้พรมแดน

ด้วยเหตุที่การอ่านคิดวิเคราะห์มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4 – ป. 6) จึงได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น สาระการอ่านไว้ว่า นักเรียนสามารถใช้ กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมี นิสัยรักการอ่าน และได้กำหนดตัวชี้วัดเกี่ยวกับการอ่านคิดวิเคราะห์ไว้ว่า นักเรียนจะต้องสามารถ วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน เพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2551, หน้า 7 - 14) อย่างไรก็ตามแม้ว่าการอ่านคิดวิเคราะห์จะมีความสำคัญและจำเป็น มากแต่นักเรียนในระดับประถมศึกษา ก็ยังไม่ได้รับการพัฒนาทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ จนถึง ขั้นที่นำไปปฏิบัติได้ ทำให้การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยที่ผ่านมา ยังไม่ประสบผลสำเร็จ

เท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากผลของการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ และเขียนของเด็กไทยมีประเด็นที่สะท้อนให้เห็นว่าเด็กไทยยังมีจุดอ่อนในเรื่องดังกล่าว จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับการศึกษาภาคบังคับปีการศึกษา 2545 (อ้างในสุวัฒน์ วิวัฒนานนท์, 2550, หน้า 3 - 4) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนลดต่ำลงมากเนื่องจากนักเรียนขาดทักษะในการฟัง การเขียน ขาดความรู้เริ่ม และขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ สาเหตุหนึ่งอาจเกิดจากการที่นักเรียนไม่ให้ความสำคัญต่อการเรียนภาษาไทย อาจเป็นเพราะภาษาไทยเป็นสิ่งที่คนไทยได้เรียนรู้ได้ฝึกฝนมาตั้งแต่เล็กและเป็นสิ่งที่คุ้นเคย ได้ยิน ได้ฟัง ได้พูด ได้ใช้อยู่ตลอดเวลาจนเป็นความเคยชิน จึงทำให้มองไม่เห็นความสำคัญ และไม่มีความรู้สึกว่าต้องสนใจ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่ของค ที่จะปลูกฝังให้นักเรียนสนใจในภาษาอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ และควรปรับกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะความสามารถของนักเรียนที่พัฒนาได้ด้วยการฝึกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยรูปแบบและเทคนิควิธีการที่หลากหลาย อีกทั้งการเสริมสร้างทักษะดังกล่าวเกิดขึ้นได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทักษะความสามารถดังกล่าวนี้ จะมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันด้วยจุดเริ่มต้นของการอ่าน การฟัง การสัมผัส แล้วเกิดการคิดวิเคราะห์เป็นกระบวนการทางสมองที่จะดำเนินการในขั้นตอนต่อไปด้วยการพิจารณาใคร่ครวญ ไตร่ตรอง แยกแยะ แจกแจงเป็นส่วน แล้วประเมินค่า สรุป เลือกรับ นำไปสู่การตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้ถูกต้องเหมาะสม เกิดการเรียนรู้ มีความรู้ ความคิด แล้วถ่ายทอดแสดงออกด้วยการเขียน พูด ซึ่งควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะดังกล่าวโดยคำนึงถึงประโยชน์และความเหมาะสมกับตัวนักเรียนเป็นหลัก คัดค้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสังคมในยุคการสื่อสาร ไร้พรมแดน เพื่อเพิ่มทางเลือกในการเรียนรู้ให้แก่นักเรียน โดยใช้รูปแบบและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูผู้สอนเริ่มเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ให้เป็นผู้เตรียมความพร้อมและชี้แนวทางความรู้ให้แก่นักเรียน

จากประสบการณ์การสอนวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนไม่ให้ความสนใจในการอ่าน ไม่ว่าจะเป็นการอ่านจับใจความและวิเคราะห์เรื่องจากสื่อต่าง ๆ เช่น เรื่องสั้น นิทานและเพลงพื้นบ้าน บทความ พระบรมราโชวาท สารคดี งานเขียนประเภทโน้มน้าว บทโฆษณา ข่าวและเหตุการณ์สำคัญ เมื่อนักเรียนอ่านหนังสือ ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่านักเรียนส่วนใหญ่จะไม่มีสมาธิในการอ่าน เมื่ออ่านไปได้สักพักจะเริ่มคุยกัน ทำให้การอ่านไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนไม่เกิดทักษะการคิด ไม่สามารถวิเคราะห์ ประเมินค่าเรื่องที่อ่าน หรือใช้ประโยชน์จากเรื่องที่อ่านได้ และจากการสอบถามนักเรียน พบว่านักเรียนไม่ชอบอ่าน

หนังสือ อ่านหนังสือแล้วทำให้ง่วงนอน ทำให้เป็นปัญหาในการจัดการเรียนการสอนมาโดยตลอด แต่จากการสังเกตและสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนพบว่า ถึงแม้ว่านักเรียนจะไม่ชอบอ่านหนังสือ แต่มีความสนใจการใช้คอมพิวเตอร์มาก สนใจในการใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูลเพื่อรูปภาพและเรื่องราวต่าง ๆ อยู่เสมอ นับว่าเป็นแรงจูงใจที่ดีที่นักเรียนมีความชอบและความสนใจเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ซึ่ง ฌอนอมพร ตันพิพัฒน์ (2539, หน้า 3) กล่าวว่า การสืบค้นข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตสามารถทำได้หลายวิธี แต่ที่นิยมมากในขณะนี้ คือ เวิร์ล ไวด์ เว็บ (World Wide Web) ซึ่งนักเรียนสามารถค้นหาข้อมูลข่าวสารที่น่าสนใจในรูปแบบสื่อมัลติมีเดียต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวอักษร ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว หรือเสียงก็ตาม โดยข้อมูลในเว็บจะอยู่ในลักษณะของไฮเปอร์มีเดีย (hypermedia) คือมีการเชื่อมโยงของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันเอาไว้โดยที่ข้อมูลนั้นไม่จำเป็นต้องมาจากแหล่งเดียวกัน ดึงดูดความสนใจให้นักเรียนได้ฝึกทักษะด้านการอ่านในบทอ่านที่เลือกจากอินเทอร์เน็ตอย่างหลากหลาย ทำให้บรรยากาศในการเรียนรู้ไม่เบื่อหน่าย จากความสามารถของสื่อมัลติมีเดียบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ช่วยสนองความต้องการในการเรียนรู้แบบเอกัตบุคคลที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ตามความสนใจ ความต้องการและความสามารถของตนเองเหมาะกับการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ จึงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และวิธีการเรียนภาษา ได้เรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาและน่าสนใจยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งได้แก่ นิทาน การ์ตูน ข่าว บทความ และสารคดี โดยคาดว่า การกระตุ้นความสนใจของนักเรียน โดยใช้ข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต น่าจะช่วยให้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความสนใจและรักการอ่านมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น ซึ่งผลจากการศึกษาครั้งนี้จะสามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านและทักษะทางภาษาด้านอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้ข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลข่าวสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนทองสวัสดิ์วิทยาคาร อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 91 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนทองสวัสดิ์วิทยาคาร อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 31 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 โดยการเลือกแบบเจาะจง

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ การใช้ข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต

2.2 ตัวแปรตาม คือ ทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์และพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลข่าวสาร

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การใช้ข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต

3.2 การอ่านและการอ่านคิดวิเคราะห์

3.3. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านและการคิดวิเคราะห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต หมายถึง เรื่องราวอันมีความหมาย ที่มนุษย์รับรู้ได้จาก รูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีการรวบรวมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สามารถเรียกใช้หรือค้นหาข้อมูลข่าวสารได้จากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเช่น นิทาน การ์ตูน ข่าว บทความและสารคดี ที่นำเสนอบนอินเทอร์เน็ตทุกรูปแบบ ได้แก่ ข้อมูลข่าวสารแบบตัวอักษร กราฟฟิก เสียง และสื่อประสม

การใช้ข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต หมายถึง การนำข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ต มาสร้างแรงจูงใจในการอ่านเพื่อนำไปสู่การพัฒนาทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์

พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความอยากรู้อยากเห็น ความรู้สึกชอบหรือพอใจในการใช้อินเทอร์เน็ตสืบค้นข้อมูลข่าวสารที่ต้องการอ่าน ด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน ซึ่งทำให้เกิดแรงจูงใจและประสบผลสำเร็จในการเรียน

ทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการอ่านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ แล้วสามารถแยกแยะเพื่อหาส่วนย่อยของเหตุการณ์ เรื่องราวหรือเนื้อหาว่าประกอบด้วยอะไร มีสาระสำคัญอะไร มีความสัมพันธ์กันอย่างไร อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล และที่เป็นอย่างนั้นอาศัยหลักการอะไร ซึ่งสามารถประเมินผลตามแนวคิดของ Bloom ได้ 3 ด้าน คือ ด้านการอ่านคิด วิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหา ด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และด้านการอ่านคิด วิเคราะห์หลักการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางสำหรับผู้สอนในการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน
2. ได้รูปแบบการเรียนการสอนเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียน